

Горещници – 15, 16, 17 юли

*Радина мама, Ради думаше:
– Мъри, Раде, милна дъще,
настали са злите денови
злите денови – горещници...*

Според народните поверия, Горещниците са най-топлите дни в годината. 15 юли – Чурлига (Чурута, Чюрука), 16 – Пърлига (Люта) и 17 юли – Марига (Марина Огнена, Опална Марина). На същите дати християнството почита светите мъченици Кирик и Юлита, Атиноген и Марина.

Обичаят „Горещници“ е разпространен предимно в Северна и Западна България, но ритуали, свързани с него, се изпълняват и в други региони на страната. Животът на българите някога е бил свързан изцяло със селското стопанство и всяка беда – суша, проливни дъждове, градушки, могли да унищожат реколтата. Суеверните българи вярвали, че всички тези нещастия са изпратени от Бог, и целта на ритуалите било да умилостивят него и природните стихии. На Горещници не бива да се ходи в полето, да се жъне, коси и копае, да се работи къщна работа. Забранено е да се пече хляб – за предпазване от огнени стихии и градушки. Народът казвал, че в противен случай полята (и най-вече ожънатите снопи) ще се самозапалят, тъй като през тези дни огънят се спуска от небето на земята – обикновено във вид на мълния. Вечерта на 15 юли, на първия ден от празниците, по традиция българите гасят огъня в домашното огнище, за да се предпазят хората и имуществото от пожари. През втория ден съществува пълна забрана за палене на огън, а на третия ден, с помощта на специален обред, се запалва общ „нов“, „жив“, „млад“

огън. В някои населени места на 15 юли жените зариват в пепелта на огнището каменна сол, защото вярват, че тя поема силата на огъня и може да се използва като „омайно биле“: да се сложи във водата на ерген, за да се разгори в сърцето му любов към избраната девойка. Който се потопи в лековита вода по време на Горещниците, ще е здрав през цялата година. „В народа битува поверие, че който се изкъпе в тези горещи дни в топла вода, извираща от самата земя, него ще подмине болест“ – пише българският етнограф Димитър Маринов.

В тези три дни народът гадаел, какво ще е времето през първите три месеца на новата година – януари, февруари и март. Ако денят през Горещниците е топъл и слънчев, то съответният месец също ще е мек, без сняг, топъл и дъждовен. Студеният ден обаче предвещава зимни студове и бури. Ако на 15 юли един час преди пладне се чуе гръм – зимата ще дойде рано, ако гръмотевиците се обадят един час след пладне – тя ще дойде късно. На 16 юли пастирите хвърляли сопите си в кошарата. Ако овцете легнат върху тях – зимата ще е сурова, ако ли не – ще е мека. А ако легнат откъм единия край на сопата – студ се очаква чак към края на зимата. Всичките три дни на Горещ-

ниците се съпровождат с молитви за дъжд, но понякога хората правели и молебени за суша – когато годината била дъждовна.

В планините Родопи и Странджа третият ден от Горещниците е на особена почит – на 17 юли е празникът на Света Марина, която българите смятат за повелителка на огъня, пожарите и бурите. На нея се подчиняват и змиите. Този ден в българския народен календар се нарича Огнена Марина. На лечителката Марина са подвластни и градушките. А през нощта тя идва в сънищата на онези, които вярват в нея, и им дава съвети как да решат проблемите си. На този ден на жените се забранява да шият и бродират, те дори не се докосват до конци и въжета – до всичко, което прилича на змии, за да не ги срещнат и да не бъдат ухапани от змия през лятото.

Българите вярват, че Света Марина помага на младите момичета да се оженят, покровителства жените и родилките. Тя се грижи за успешното раждане, лекува безплодието и други женски болести, кожни и очни заболявания. На 17 юли започва и периодът на седенките, които са важна част от живота на българското общество. Съществува поверие, че на 17 юли огънят сам пада на земята. По тази причина точно в този ден наред селския площад двама мъже – близнаци или роднини с еднакви имена, търкайки сухи пръчки, запалват „нов, жив, божи“ огън. След това разпалват голям огън, който цялото село прескача за здраве. Покрай него прекарват и домашните животни – за плодovitост. Народът смята, че старият огън в домашното огнище вече не може да предпази дома от магии, болести и зли духове, затова след молитва всеки взима от „живия“ огън, за да запали отново домашното огнище – символ на семейството, здравето и благополучието. Огъня поддържат да не угасне до 15 юли следващата година. В този ден празнуват ковачи, пекари, калайджии, грънчари и всички, които работят с огън. Рано сутринта съпругите им замесват хляб, намазват го с мед и раздават на съседите – за да спори работата на мъжете им. ◆